

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisen ohjausryhmän työsuunnitelma

LUONNOS 16.10.2020

Demokratiaohjelma 2025
Demokratiprogram 2025

Sisältö

1. Tausta
2. Tavoitteet ja odotetut tulokset
3. Ohjausryhmän tehtävät
4. Odotetut tuotokset
5. Työskentelytavat
6. Resurssit ja aikataulutus
7. Viestintä ja vuorovaikutus sidosryhmien kanssa

1. Tausta

Tausta 1/3

Hallitusohjelman kirjaukset

- *Vahvistetaan koulujen ja oppilaitosten demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta ja osallistamista sekä pidetään huolta oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnasta.*
- *Koulujen demokratiakasvatusta lisätään ja niiden yhteiskunnallista kasvatustehtävää vahvistetaan.*
- *Vuorovaikutuksen rajapintaa puolueiden, kansalaisyhteiskunnan ja koulujen kesken tuetaan lasten ja nuorten aktiivisen kansalaisuuden vahvistamiseksi.*

Tausta 2/3

Hallitusohjelmakirjausten toimeenpano

- Hallitusohjelman kirjaukset toimeenpannaan kansallisen demokratiaohjelman sekä valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman (VANUPO) ja Oikeus oppia -ohjelman puitteissa.
- Toimeenpanon päävastuullisena ministeriönä toimii opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Toimeenpano suunnitellaan yhteistyössä muiden ministeriöiden, mm. oikeusministeriön, sekä hallinnonalan toimijoiden kanssa.

Tausta 3/3

Toimeenpanon ohjaus

- Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 18.6.2020 **demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisen ohjausryhmän**, jonka tehtävänä on
 - tukea koulujen ja oppilaitosten demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta, oppilaiden osallistamista sekä opetushenkilöstön valmiuksien lisäämistä koskevien hallitusohjelmakirjausten toimeenpanoa sekä
 - tehdä esityksiä konkreettisiksi toimenpiteiksi.
- Ohjausryhmän toimikausi on 22.6.2020 - 1.6.2023

2. Tavoitteet ja odotetut tulokset

Tavoitteet ja odotetut tulokset 1/2

Tavoitteet (Kansallinen demokratiaohjelma 2025)

- Valmiudet osallistumiseen ja demokratiataidot ovat nykyistä paremmalla tasolla.
- Opetussuunnitelmien toimeenpanoa on vahvistettu demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osalta.
- Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus on vakiinnuttanut paikkansa opettajankoulutuksessa ja opettajien täydennyskoulutuksessa.

Tavoitteet ja odotetut tulokset 2/2

Vaikuttavuustavoitteet (vrt. demokratiaohjelma, **luonnos**)

- Oppilaiden/opiskelijoiden valmiudet osallistumiseen sekä tiedot ja taidot demokratiasta ja ihmisoikeuksista ovat nykyistä paremmalla tasolla.
- Oppilaiden/opiskelijoiden kokema osallisuus kouluissa ja oppilaitoksissa on vahvistunut **ja valmiudet osallistumiseen ja vaikuttamiseen lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa ovat lisääntyneet.**
- Opetushenkilöstöllä on tarvittavat tiedot, taidot ja työkalut opetussuunnitelmien toimeenpanemiseksi. Kaikilla opettajilla ja muulla opetushenkilöstöllä on nykyistä paremmat tiedot ja taidot demokratiasta ja ihmisoikeuksista.
- Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus on vakiinnuttanut paikkansa opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa valtakunnallisesti.
- Valtakunnallinen koordinaatio ja verkostoyhteistyö demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämiseksi (opettajankoulutuksessa) on vahvistunut.

3. Ohjausryhmän tehtävät

Ohjausryhmän tehtävät 1/2

- Ohjausryhmän tehtävänä on pohtia esimerkiksi seuraavia toimenpiteitä:
 - Opettajien ja oppilaitosten muun henkilöstön täydennyskoulutus.
 - Euroopan neuvoston demokratiakompetenssityön ja muiden vastaavien instrumenttien implementointi ja jalkauttaminen.
 - Pilottikokeilut, joissa koululla ja sen oppilailla on aktiivinen rooli lähiyhteisössä ja sen demokraattisten elämäntapojen vahvistamisessa; pilottikokeilujen raportointi muidenkin käyttöön.
 - Oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnan sekä oppilas- ja opiskelijademokratian toimintatapojen päivittäminen; luodaan oppilaskunnat 2.0 -manuaali ja viedään luokkavalvuusto-toimintatapaa vahvemmin koulujen ja oppilaitosten arkeen.

Ohjausryhmän tehtävät 2/2

- Ohjausryhmän tehtävänä on pohtia esimerkiksi seuraavia toimenpiteitä:
 - Olemassa olevien hankkeiden ja järjestöyhteistyön hyödyntäminen, hyväksi havaittujen käytäntöjen laajentaminen valtakunnallisesti sekä uusien menetelmien kehittäminen; koonti olemassa olevista hyvistä käytännöistä; viestintä-/koulutuskampanja käytäntöjen kokoamiseksi, levittämiseksi ja koordinoimiseksi valtakunnallisesti.
 - Käynnistetään tutkimus- ja kehittämishanke yhteistyössä opettajankoulutuksesta vastaavien yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. Hankkeella tuetaan valtakunnallista yhteistyötä ja kehittämistoimintaa opettajien ihmisoikeusosaamisen vahvistamiseksi osana demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta.
 - Seurataan aiheeseen liittyvää akateemista tutkimusta ja kehittämistoimintaa sekä arvioidaan demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen toteutumista varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa, toisen asteen opetuksessa ja opettajankoulutuksessa uusien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

4. Odotetut tuotokset

Odotetut tuotokset 1/2

- Toimeenpanosuunnitelmat
 - opettajien peruskoulutuksen sekä opettajien ja oppilaitosten muun henkilöstön täydennyskoulutuksen kehittämiseksi demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osalta.
 - opettajankoulutusta koskevan tutkimus- ja kehittämishankkeen käynnistämiseksi sekä valtakunnallisen yhteistyön ja kehittämistoiminnan tukemiseksi.
 - Euroopan neuvoston demokratiakompetenssityön ja muiden vastaavien instrumenttien implementoimiseksi ja jalkauttamiseksi.
 - koulujen/oppilaitosten ja lähiyhteisöjen välistä vuorovaikutusta vahvistavien pilottikokeilujen toteuttamiseksi (sekä raportti pilottikokeiluista).
- Suunnitelmien tulee sisältää esitys konkreettisista toimenpiteistä, toteutustavasta, aikataulusta, rahoituksesta jne.

Odotetut tuotokset 2/2

- Oppilaskunnat 2.0 -manuaali ja luokkavaltuusto-opas sekä viestintä- ja jalkautuskampanja.
- Koonti olemassa olevista hankkeista, järjestöyhteistyöstä ja hyvistä käytännöistä.
- Arviointi demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen toteutumisesta varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa, toisen asteen opetuksessa ja opettajankoulutuksessa uusien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

4. Työskentelytavat

Työskentelytavat 1/2

- Ohjausryhmä kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa tarpeen mukaan.
- Ohjausryhmän alaisuuteen perustetaan temaattisia alatyöryhmiä, esim.:
 - **OPS-työryhmä:** Laaja-alaisen osaamisalueen toteuttamisen arviointi / toteuttamistapojen kartoitus ja opsiin toimeenpanon tukeminen
 - **Toimintakulttuurityöryhmä:** Koulujen/oppilaitosten toimintakulttuurin ja oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnan kehittämisen tukeminen
 - **Opettajankoulutus-työryhmä:** Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen kehittämisen tukeminen
 - **Tutkimustyöryhmä:** Tutkimuksen kehittäminen ja tukeminen
 - **Lähiyhteisötyöryhmä:** Koulujen/oppilaitosten ja ympäröivän yhteiskunnan välisen vuorovaikutuksen tukeminen

Työskentelytavat 2/2

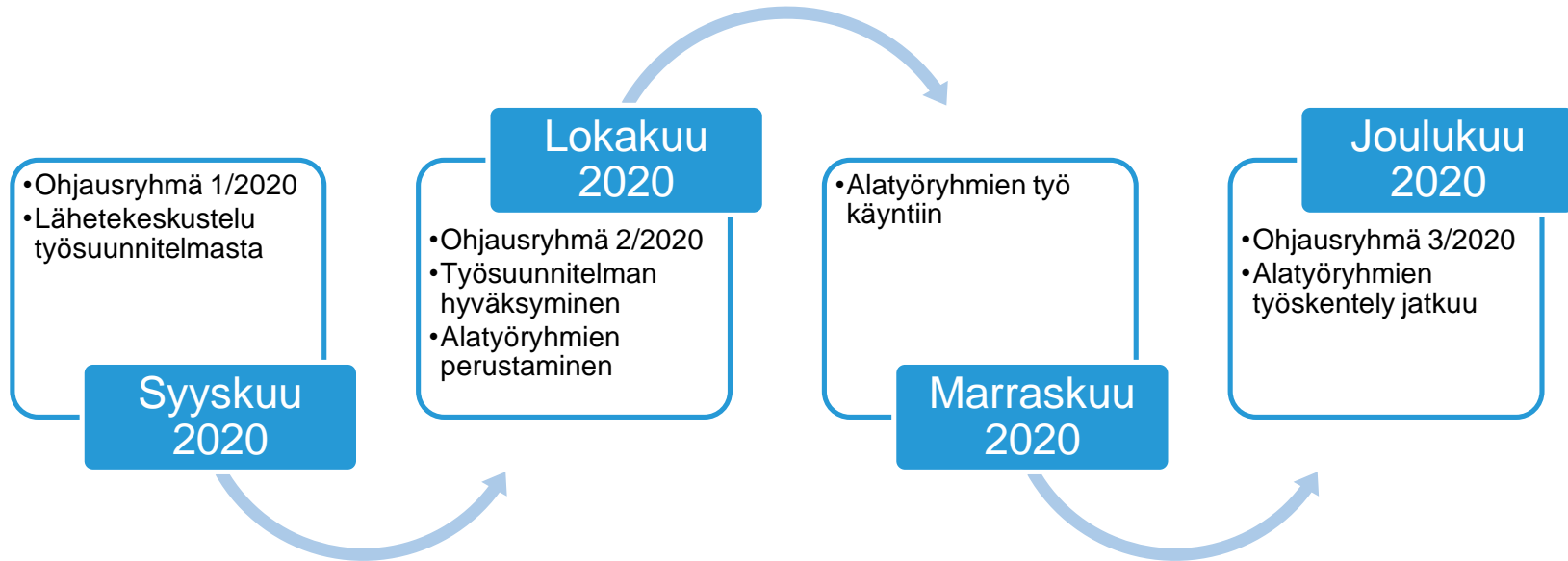
- Alatyöryhmät ovat ad hoc -ryhmiä (ei virallista nimeämistä).
 - Jokaista ohjausryhmän **varsinaista ja varajäsentä** pyydetään ilmoittautumaan 1-2 temaattiseen alatyöryhmään oman kiinnostuksensa ja asiantuntemuksensa mukaan.
 - Työryhmien jäsenet valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan (ja sihteerin?).
 - Alatyöryhmät voivat kutsua tarvittaessa myös ohjausryhmän ulkopuolisia asiantuntijoita alatyöryhmiin jäseniksi ja/tai kuultaviksi.
 - Puheenjohtaja kutsuu alatyöryhmien kokoukset koolle. Kokoukset pidetään ensisijaisesti verkkovälitteisesti (ainakin syksyllä 2020).
 - Alatyöryhmät voivat hyödyntää työskentelyyn verkkopohjaista Tiimeri-työtilaa.
 - Alatyöryhmät raportoivat työnsä etenemisestä ohjausryhmälle.

6. Resurssit ja aikataulutus

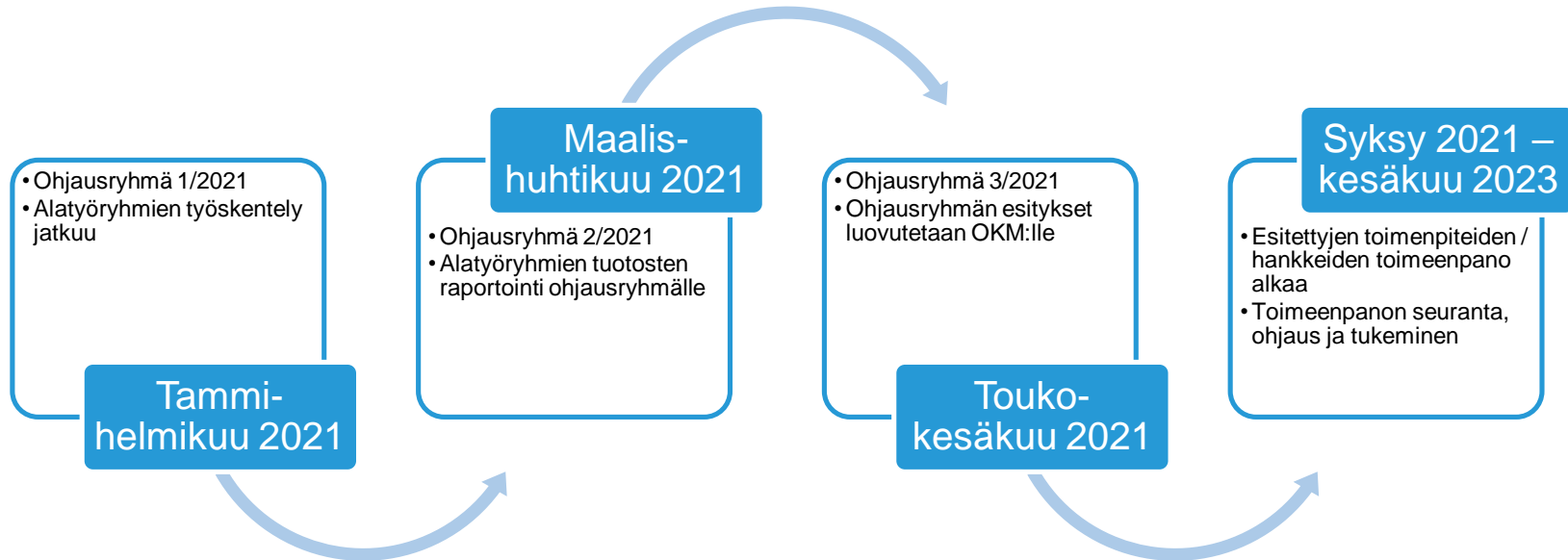
Resurssit ja aikataulutus 1/3

- Oikeus oppia -kehittämishojelman budjetista käytettävissä vuosina 2020-2023 vuosittain 50 000 euroa.
- Kansallisen demokratiaohjelman budjetista käytettävissä v. 2020 max 20 000 euroa (mahdollista siirtää vuodelle 2021).
- Erityisavustus varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja korkeakoulutuksen verkostomaiseen kehittämiseen (hakuaika vuodelle 2020: 24.9.2020 - 5.11.2020).
- Selvitetään muut käytettävissä olevat resurssiohjauskeinot ja rahoituskanavat.

Resurssit ja aikataulutus 2/3

Resurssit ja aikataulutus 3/3

7. Viestintä ja vuorovaikutus sidosryhmien kanssa

Viestintä ja vuorovaikutus

- Erätauko-dialogit demokratiasta ja ihmisoikeuksista kouluissa ja oppilaitoksissa
 - Lappeenranta 23.9.2020
 - Valtakunnallinen/ruotsinkielinen 6.10.2020
 - Jyväskylä 30.11.2020
- Blogikirjoitus/verkkouutinen Erätauko-dialogeista (11/2020)
- Kuulemiset / muut tilaisuudet? **Esim. Digiraati tai Nuortenideat.fi?**

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET